

BARBEY D'AUREVILLY

ŞEYTANİ
ÖYKÜLER

Çeviri: AYSEL BORA

BARBEY D'AUREVILLY

ŞEYTANİ
ÖYKÜLER

Can Klasik

Şeytani Öyküler, J. Barbey d'Aurevilly
Fransızca aslından çeviren: Aysel Bora
Les Diaboliques

© 2008, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2008

3. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Yıldız Mücellit Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
Maltepe Mah., Gümüşsuyu Cad., Dalgıç Çarşısı, No: 3/4
Zeytinburnu/İstanbul
Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4312-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

BARBEY D'AUREVILLY

ŞEYTANI
ÖYKÜLER

ÖYKÜ

Fransızca aslından çeviren

Aysel Bora

♥can

JULES BARBEY D'AUREVILLY, 2 Kasım 1808'de Saint-Sauveur-le Vicomte'ta doğdu. 1756'da soyluluk unvanı almış ve Devrim'in yaşantılarını altüst ettiği kralcı bir ailenin çocuğudur. Paris'teki Stanislas Koleji'nde ve Caen'de Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gördü. Caen'de yayıncı Trebutien'le dostluk kurdu. Çok okuyan ve özellikle Byron'un eserlerine tutkun olan Barbey, öğrenimini tamamladıktan sonra Paris'e yerleşti. Sanatçıların uğrak yeri olan salonların müdavimi olup dağınık bir hayat sürmekle birlikte okumayı ve yazmayı ihmal etmedi. Joseph de Maistre ve Stendhal'in eserlerinden etkilenen, Balzac'ın yazdıklarına büyük bir hayranlık duyan Barbey, çeşitli gazete ve dergilere makaleler yazdı, moda eleştirmenliği yaptı. 1846'da Katolikliğe dönerek *Katolik Dünyası Dergisi*'ni çıkardı. 1852'de o an için mümkün olabilecek tek rejim olarak gördüğü imparatorluğun yeniden kurulması için *Le Public*'te kampanya başlattı ve edebiyat eleştirmeni olarak Bonapartist gazete *Le Pays*'ye girdi. 1857'de hakkında kötü eleştiriler çıkan Balzac'ı *Le Pays*'de savundu, *Kötülük Çiçekleri* yüzünden başı adaletle derde giren Baudelaire'in yanında yer aldı. Yavaş yavaş imparatorluk fikrinden uzaklaştı. 1861'de tekrar "uygunsuz" alışkanlıklarına ve salonlara döndü. 1851'de tanıştığı ve sevdiği Bouglon baronesi evlenme projesinin sürekli ertelenmesi ve hiçbir sonuca ulaşamaması, annesinin ölümü, yayıncı Trebutien'le bağlarını koparması, 1862'de Victor Hugo'nun *Sefiller*'ine saldırdığı için *Le Pays*'den kovulması, liberal imparatorluğa doğru gidişten duyduğu endişe – bütün bunlar onun imparatorluk fikrinden uzaklaşmasına ve muhalif bir kimliğe bürün-

mesine yol açtı. Yazdığı eleştirilerde zaten keskin olan dili giderek sertleşti. Öykü ve romanları arka arkaya yayımlandı. 1874'de basılan *Şeytani Öyküler* hakkında kovuşturma açıldı. Barbey dostlarının müdahalesiyle mahkemeye çıkmaktan kurtuldu. Karaciğerinden rahatsız olmasına rağmen çalışmayı sürdürdü. Geçirdiği ağır bir kanamanın ardından 23 Nisan 1889'da Paris'te öldü.

AYSEL BORA, 1943'te İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra *Meydan Larousse* ansiklopedisinin çevirmen kadrosunda görev aldı. Bugüne değin, aralarında Jean-Paul Sartre'in *Aydınlar Üzerine*, Georges Simenon'un *Hollanda'da Bir Ev*, Amin Maalouf'un *Ölümcül Kimlikler*, Nathalie Sarraute'un *Şimdi ve Açınız* adlı yapıtlarının da bulunduğu pek çok kitabı dilimize kazandırdı.

İçindekiler

Önsöz	11
Kırmızı Perde	15
Don Juan'ın En Güzel Aşkı	73
Suçta Mutluluk	99
Bir <i>Whist</i> Partisinin Perde Arkası	157
Dinsizlerde Bir Akşam Yemeği	209
Bir Kadının İntikamı	279

Önsöz

İşte ilk altı öykü!

Okuyucu bunlara ilgi gösterir ve hoşlanır, ileride diğer altısı da yayımlanacak; çünkü bu günahkâr kadınların sayısı on iki – tıpkı bir düzine şeftali gibi!

Elbette, başlıktaki *şeytani* ifadesi bu kitabın bir dua ya da *Hıristiyan ahlak dersi* kitabı olduğu iddiasını taşıyor... Bununla birlikte, bir Hıristiyan ahlakçısı tarafından ama çok cürretkârca da olsa gerçeklere dayalı gözleme fazlasıyla önem veren, güçlü ressamların her şeyi resmedebileceğine ve *trajik* bir tablonun her zaman için yeterince *ibret verici* olduğuna ve *çizdiği şeylerin dehşetini* hissettirdiğine inanan –onun poetikasıdır bu– bir Hıristiyan ahlakçısı tarafından yazıldılar. Ahlaksız olanlar sadece Duygusuzlar ve Alaycılardır. Oysa, şeytana ve onun dünya üzerindeki etkilerine inanan bu kitabın yazarı ona gülmüyor, bu öyküleri anlatmasının tek nedeni de saf ve temiz ruhlara şeytan korkusu aşılacak.

Kimse *Şeytani Öyküler*'i okuyup da bunları eyleme geçirmeye kalkacağına inanmıyorum, bir kitabın içerdiği tüm ahlak dersi de burada yatar...

Kitabın onurunu savunan bu açıklamayı yaptıktan sonra, bir başka soru daha akla geliyor: Acaba yazar bu küçük trajedilere neden böyle şatafatlı –belki de fazlasıyla şatafatlı– olan *şeytani* sıfatını yakıştırdı? Öykülerin kendisi yüzünden mi, yoksa bu öykülerdeki kadınlar yüzünden mi?

Bu öyküler maalesef gerçektir. Hiçbir şey uydurulmamıştır. Sadece kişilerin isimleri verilmemiştir: Hepsisi o! Karak-

terler maskelenmiştir, kimlikleri gizlenmiştir. Kendi ismini taşımamakla suçlanan Kazanova, “Alfabe bana aittir,” diyordu. Romancıların alfabetisi ise, tutku ve macera yaşayan herkesin hayatıdır ve aslanan, derin bir sanatın ketumluğuyla bu alfabenin harflerini harmanlamaktan ibarettir. Zaten, gerekli önlemlerle yumuşatılan bu öykülerin sertliğine rağmen, *şeytani* başlığına takılan ve onları övündükleri kadar *şeytani* bulmayarak itiraz edenler de çıkacaktır. Uydurma olaylar, içinden çıkılmaz durumlar, yapaylıklar, aşırı duygusallıklar, romana varıncaya kadar her yere sokulan modern melodramın sunduğu türden bir *sarsıntı* bekleyeceklerdir. Bu sevimli ruhlar yanılıyorlar! *Şeytani Öyküler* şeytan işi dümenler değildir: Bunlar *şeytanidir* – bu ilerleme çağında, harika ve *kusursuz* bir uygarlığın gerçek öyküleridir, o kadar kusursuzdurlar ki, her defasında şeytan yazdırıyormuş gibi geliyor! Şeytan Tanrı gibidir. Ortaçağda en büyük sapkınlıkların kaynağı olan *Manicilik* o kadar da kötü değildir. Malebranche, Tanrı'nın kendini *en basit yöntemlerin kullanımında* gösterdiğini söylüyordu. Şeytan da öyle.

Bu öykülerdeki kadınlara gelince; neden *şeytani* olmasınlar ki? Kişiliklerinde bu hoş sıfatı, adı hak edecek kadar *şeytanilik* yok mu? Şeytani! Bu öykülerde öyle ya da böyle şeytani olmayan tek bir kadın yok. Abartmadan, ciddi ciddi “Meleğim!” denebilecek tek bir kadın yok. Tıpkı kendisi de bir melek olan şeytan gibi; ama tökezleyen –eğer bu kadınlar da birer melekse, tıpkı onun gibiler– başı önde, gerisi... havada! Bu öykülerdeki karakterlerin teki bile saf, erdemli ve masum değil. Hatta her biri başlı başına birer canavar, iyi duygular ve ahlak anlayışı bakımından pek saygı duyulmayacak bir takım oluşturuyorlar. Yani rahatlıkla *şeytani* olarak adlandırılabilirler... İçinde bu hanımların bulunduğu küçük bir müze oluşturmak istedik tam karşıtları olan hanımlardan oluşan çok daha küçük bir müze kurulana kadar; çünkü her şeyin çifti vardır! Sanatın da, aynı beyin gibi iki lobu vardır. Doğa, bir gözü mavi bir gözü siyah kadınlara benzer. İşte bu öykülerdeki, mürekkeple –*hafifmeşrep* mürekkeple– çizilmiş birer siyah göz!

Belki ileride mavi gözü de çizeriz.

Şeytani Öyküler'den sonra *Tanrısal Öyküler*¹ gelebilir...
yeterince saf bir mavi bulabilirsek, elbette...

Peki ya, gerçekten var mı?

JULES BARBEY D'AUREVILLY
1 Mayıs 1874, Paris

1. Barbey'in ne "Celestes"i yazma girişiminde bulunduğunu ne de belirttiği gibi *Şeytani Öyküler*'in geri kalan altı öyküsünü yazdığını hatırlatalım. (Y.N.)

KIRMIZI PERDE

Really.

Çok, çok uzun yıllar önceydi, avlanmak üzere Batı'daki bataklıklara gidiyordum –o tarihlerde, gideceğim yerlerle tren bağlantısı olmadığından– Rueil Şatosu kavşağından geçen ve o sırada içinde tek bir yolcu bulunan ***¹ posta arabasına binmiştim. Her bakımdan dikkati çeken ve kibar çevrelerde sık sık karşılaştığım için tanıdığım bu kişiyi, izninizle Brassard vikontu diye adlandıracagım. Yersiz bir önlem büyük ihtimalle! Paris'in kibar çevresi denilen yüzlerce kişi onun gerçek adını şuraya kondurur... Saat akşam beş sularıydı. Güneşin solgun ışıkları, arabacının her kırbaç şaklatışında –yaşamın aynası gibi, ilk çıkışta kırbacını daima şiddetle şaklatan arabacı!– ağır ağır yükselen kaslı sağrıları görülen dört güçlü atın üzerinde dötrnala uçarcasına ilerlediğimiz, iki yanı kavaklar ve çayırarla çevrili tozlu yolu aydınlatıyordu.

Brassard vikontu yaşamının, insanın kendi kırbacını artık pek şaklatamadığı bir demindeydi... Ama o, hani şu

1. Kitaptaki tüm öykülerde, yıldız işaretinin görüldüğü yerlerde orijinal metinde de kent ya da kişi ismi verilmediğinden aslına sadık kalınmıştır. (Y.N.)

İngilizlere yaraşır (İngiltere’de yetiştirilmişti), ağır yaralı bile olsa bunu asla kabul etmeyen ve yaşıyorum diye diye ölen mizaçtaki insanlardan biriydi. Kibar çevrelerde, hatta kitaplarda, tasasız toyluk ve ahmaklık çağını geride bırakanların gençlik budalası tavırlarını alaya almak âdet olmuştur ve bu tavırlarda gülünç bir yan varsa, bu alay haksız da değildir; ama öyle değilse –tersine, bu tavırlara esin kaynağı olan ve kırılmak istemeyen gurur kadar saygı duyulacak bir şeyse– bu hiç de anlamsız değil demiyorum ben çünkü nafile bir şey ama nice anlamsız şey gibi güzel!.. *Teslim olmaktansa ölen* Muhafız Kıtası askerinin duyguları Waterloo’da kahramancadır da, bizi vurmak için süngülerin şiiresselliğine sahip olmayan yaşlılık karşısındaki duygularının ondan aşağı kalır yanı mı vardır? Oysa belli bir askerî eğitimden geçmiş kafalar için, her ne konuda olursa olsun asla teslim olmamak Waterloo’daki gibi *en önemli sorundur!*

Teslim olmaya yanaşmayan Brassard vikontu (kendisi hâlâ hayatta ve nasıl yaşadığını az sonra anlatacağım, öğrenmeye değer çünkü) evet, Brassard vikontu, ben *** arabasına bindiğim sırada, insanlar ona, zalim bir genç kadın gibi, utanmazca “ihtiyar çapkın” diyorlardı. Şurası gerçek ki, insanın asla görüldüğünden başka bir şey olmadığı şu yaş konusunda sözcükler ve sayılarla uğraşmayan biri için Brassard vikontu kısaca “bir çapkın” olarak kabul edilebilirdi. En azından, o tarihte delikanlılar konusunda epey tecrübeli olan ve bir düzinesine, Dalila’nın Samson’un saçlarına ettiğini ettiği rivayet olunan V... markizi, altın yaldızlı ve siyah damalı bir hayli kalın bir bileziğin içinde, mavi zemin üstünde, vikontun, şeytanın zamandan çok daha çabuk kızılaştırdığı bıyığından bir tutamı büyük bir kurumla taşımaktaydı. Yalnız, yaşlı olsun olmasın, insanların kondurduğu bu “çapkın” sözüne, havailik, incelik ve çıtkırıldımlik gibi anlamlar katmayın,

yoksa Brummell'in¹ delirdiğini ve d'Orsay'in² öldüğünü gören bendenizin, zekâsı, tavırları, görünüşüyle, enginliğiyle, zenginliğiyle, soylu ağırbaşlılığıyla tanıdığı en muhteşem *dandy*³ olan Brassard vikontunu tam anlamıyla tanımış olamazsınız!

Brassard vikontu gerçekten de tam bir *dandy*'ydi! Biraz daha az *dandy* olsaydı, Fransa mareşali olurdu kuşkusuz. Genç yaşından beri, Birinci İmparatorluğun son döneminin en parlak subaylarından biri olmuştu. Alaydaki silah arkadaşlarından, onun Muratvari⁴ zorlu bir Marmont⁵ yiğitliği gösterdiğini pek çok kez işitmişimdir. Bu sayede –ve savaş davulları çalmadığında pek kararlı ve serinkanlı olan kafasıyla– askerî hiyerarşinin en yüksek basamaklarına çok kısa zamanda yükselebilirdi ama ah şu *dandy*'lik merakı!.. *Dandy*'liği disiplin duygusu, hizmette kusursuzluk, vs. vs. gibi bir subayı subay yapan niteliklerle harmanlarsanız, bu karışımında subaydan neler artakalacağını ve onun bir barut fıçısı gibi havaya uçup uçmayacağını görürsünüz! Subay Brassard yaşamı boyunca yirmi kez havaya uçmadıysa bunun nedeni bütün *dandy*'ler gibi mutlu olmasıydı. Mazarin⁶ olsa, ondan yararlanırdı – kız yeğenleri de ama bambaşka bir nedenle tabii: Vikont müthiş yakışıklı biriydi.

1. George Brummell (1778-1840): İngiliz *dandy*'si. (Ç.N.)

2. D'Orsay (1801-1825): Fransız *dandy*'si. (Ç.N.)

3. *Dandy*, *dandy*'cilik: XIX. yüzyıl başlarında, 1813-1816 yılları arasında yayılan, giyim kuşam, zevkler ve yaşam tarzında estetik kurallarına ve moda aşırı özenme akımı. (Ç.N.)

4. Joachim Murat (1767-1815): Fransız mareşali, imparatorluğun en iyi süvarilerinden biri. (Ç.N.)

5. Louis de Marmont (1774-1852): Ragusa dükü, Fransa mareşali. 1814'te Müttefikler'le gizlice müzakereye oturdu, bu tutumu Napoléon'un tahtı bırakmasına neden oldu. (Ç.N.)

6. Jules Mazarin Mazarini (1602-1661): İtalyan asıllı Fransız kardinali ve devlet adamı. Westfalya Barış Antlaşması'yla Otuz Yıl Savaşı'nı sona erdirmiştir. Usta bir diplomat olmasının yanı sıra kendisine ve yakınlarına çıkar sağlamasıyla ünlüdür. (Ç.N.)

Herkesten çok askerlere gerekli olan bir güzelliğe sahipti çünkü güzellik olmadan gençlik olmaz, ordu ise Fransa'nın gençliğidir! Aslında yalnız kadınları değil, bizzat koşulları –ah şu koşullar– da baştan çıkararak bu güzellik, Yüzbaşı Brassard'ın başının üstündeki tek koruyucu değildi. Norman ırkındandı galiba, Fatih William'ın¹ soyundandı ve söylenenlere bakılırsa epeyce gönül çaldığı da olmuştu... İmparatorun tahttan feragatinden sonra, doğal olarak Bourbonlar'ın² safına geçmiş, Yüz Gün'de³ ise doğüstü biçimde onlara bağlı kalmıştı. Bu yüzden vikont, Bourbonlar'ın ikinci dönüşlerinde, bizzat X. Charles'ın⁴ (o günlerde henüz MONSIEUR⁵ idi) elinden Saint-Louis nişanıyla onurlandırılmıştı. Bütün bir Restorasyon⁶ dönemi boyunca yakışıklı Brassard'ın Tuileries'de hiçbir nöbeti yoktu ki, Angoulême düşesi⁷ geçerken ona bir-iki çift tatlı söz söylemesin. Çektiği çilelerle katılaştan bu kadın, yüzbaşıya gelince yumuşamasını biliyordu. Bu yakın ilgiyi gören bakan, MADAM'ın⁸ böylesine özel yakınlık gösterdiği bir adamın ilerlemesi için her şeyi yapardı; ama dün-

1. Fatih William (1027-1087): 1035'te Normandiya dükü, 1066'dan itibaren İngiltere kralı oldu. (Ç.N.)

2. Bourbonlar: Fransız prenslik ailelerinin pek çoğunun adı. (Ç.N.)

3. Yüz Gün: 20 Mart (Elbe Adası'ndan dönen I. Napoléon'un Paris'e gelişi) ile 22 Haziran 1815 (Napoléon'un ikinci defa tahttan feragati) arasındaki dönem. (Ç.N.)

4. X. Charles (1757-1836): XVI. ve XVIII. Louis'nin erkek kardeşi, 1824-1830 arasında Fransa kralı. 1830 Devrimi'yle tahttan indirildi ve sürgünde öldü. (Ç.N.)

5. Mösyö: Fransa'da XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kralın kendinden sonraki erkek kardeşlerinin en büyüğüne verilen sıfat. (Ç.N.)

6. Restorasyon: Fransa'da Bourbonlar'ın tahta dönüşlerinden (1814), 1830'daki çöküşlerine kadar olan Eski Rejim'e dönüş dönemi. (Ç.N.)

7. Angoulême Düşesi: X. Charles'ın büyük oğlunun karısı, XVI. Louis'nin kızı. (Ç.N.)

8. Madam: Kralın erkek kardeşlerinin en büyüğünün karısına verilen sıfat. (Ç.N.)

yanın en iyi niyetli insanı olsanız da –bir teftiş gününde– görevle ilgili bir görüş bildiren üstüne karşı, alayının önünde kılıcına davranan bu azgın *dandy* için yapılabilecek hiçbir şey yoktu... Onu divan-ı harpten kurtarmak yetmiş de artmıştı bile. Brassard vikontu, disiplini hiçe sayma huyunu her yere taşımıştı. Tamamen subay kimliğine büründüğü savaş alanlarının dışında askerî yükümlülüklerle asla sınırlanamamıştı kendini. Sözgelimi onun bitmek tükenmek bilmeyen, uzun süreli görevden uzaklaştırma tehlikesini hiçe sayarak garnizondan gizlice ayrılıp komşu kasabaya eğlenmeye gittiği ve garnizona kendisini seven birkaç askerin haber vermesi üzerine, ancak resmî geçit ve teftiş günleri döndüğü çok görülmüştü; çünkü üstleri, emirleri altında hiçbir disipline ve kurala gelemeyen bir adamın bulunmasına pek aldırmıyorlarsa da, tersine askerleri ona tapıyordu. Onların gözünde mükemmel biriydi o. Onlardan bütün istediği çok yiğit, çok titiz ve çok şık olmaları ve böylece *on saatlik izin*'den ve hepsi de birer başyapıt olan üç-dört eski Fransız şarkısından, o mükemmel, o sevimli görüntüleriyle aklımızda kalan eski Fransız askeri tipine uygun davranmalarıydı. Belki onları düelloya fazlaca özendiriyordu ama bunun askerlik ruhunu geliştirmek için bildiği en iyi yol olduğunu iddia ediyordu. “Ben hükümet değilim,” diyordu, “kendi aralarında yiğitçe dövüştüklerinde onlara verebilecek madalyam da yok ama sahip olduğum başka aksesuarlar (çok büyük bir servete sahipti) var: eldivenler, yedek palaskalar ve talimatlara ters düşmedikçe takıp takıştırabilecekleri her tür ıvır zıvır...” Öyle ki, emrindeki bölük, kılık kıyafetinin güzelliğiyle, zaten çok parlak olan Muhafız Alayı'nın bütün öteki humbaracı bölüklerini silip geçiyordu. Böylece, Fransa'da askerlerin hep teşne oldukları, kendini beğenmişlik ve gösteriş merakını, biri büründüğü biçim, diğeri uyandırdığı kıskançlıkla sürekli kışkırtan bu iki öğeyle as-

kerlerin benliğini aşırı derecede kıskırtıyordu. Alaya bağlı diğer bölüklerin onunkini nasıl kıskandıklarını siz anlayın artık. Onun bölüğüne girmek için de, bölükten atılmamak için de çok çaba harcanırdı.

Brassard vikontu yüzbaşının, Restorasyon dönemindeki son derece özel durumu işte böyleydi. O tarihte imparatorluk dönemindeki gibi her sabah her şeyi bağışlatan yiğitlik örneği eylemler de yapılamadığından, arkadaşlarını şaşkına çeviren ve ateş hattında olsa, yaşamını da aynı yüreklilikle ortaya koyarmışçasına üstlerinin de gözünü boyayan bu gemlenemez dikbaşlılığın daha ne kadar süreceğini kimseler bilemez, kestiremezken, 1830 Devrimi, üstlerini, onu her gün biraz daha fazla tehdit eden görevden alma derdinden, dert ediyor idiyseler tabii, gözükara yüzbaşısı da bu onursuzluktan kurtarmış oldu. Üç Gün'de¹ ağır yaralanınca hiç sevmediği yeni d'Orléans² Hanedanı'na hizmet etmeyi küçüklük saydı. Temmuz Devrimi, bunları, korumayı beceremedikleri bir ülkenin efendileri yaparken, yüzbaşısı da Berry düşesinin son balosunda dans ederken –fazla yüklendiğinden– incittiği ayağındaki yaradan ötürü hasta yatağında yakaladı. Ama daha ilk trampet sesinde bölüğüne katılmak için kalkmamazlık etmemiş, yarası yüzünden çizmelerini çekemediğinden gıcır gıcır rujan ayakkabıları ve ipek çoraplarıyla, baloya gider gibi gidip ayaklanmaya katılmış ve bulvarı boydan boya temizleme göreviyle Bastille Meydanı'ndaki humbaracı birliğinin başına geçmişti. Barikatların henüz kurulmadığı Paris'in ürkütücü, tekin olmayan bir havası vardı. Bomboştu. Güneş ışıkları peş pe-

1. Üç Gün: X. Charles'ın 25.7.1830 günü meşrutiyeti ve basın özgürlüğünü kaldırdığını ilan etmesi üzerine 27, 28, 29 Temmuz günleri Paris'te yayılan halk ayaklanması. (Ç.N.)

2. D'Orléans Hanedanı: Fransa'daki dört prens ailesinin adı. (Ç.N.)

şe boşanacak ateş sağanağının öncüsü gibi dimdik inmek-
teydi; panjurları sıkı sıkıya kapalı bütün bu pencerelerden
az sonra ölüm yağacaktı çünkü... Yüzbaşı Brassard, asker-
lerini evler boyunca ve evlere olabildiğince yakın iki hat
üzerine yerleştirdi; öyle ki her iki sıradaki askerler ancak
karşıdan açılacak ateşe maruz kalacaklardı, kendisi ise her
zamankinden de çok *dandy*'lik ederek, yolun tam ortasında
durdurdu. Bastille'den Richelieu Caddesi'ne kadar iki yan-
lı binlerce tüfek, tabanca ve filintanın hedefi olarak, belki
biraz fazlaca övündüğü göğsünün genişliğine rağmen –
Yüzbaşı Brassard, baloda gerdanını gözler önüne sermek
isteyen güzel bir kadın gibi, göğsünü ateşe siper etmişti
çünkü– hiç isabet almamıştı ki, Richelieu Caddesi'nin
köşesinde Frascati önüne geldiğinde ve yoluna dikilen ilk
barikatı kaldırmaları için birliğine arkasında toplanma
emrini verdiği anda, hem genişliği hem de bir omuzdan
diğerine ışıltılı parlayan uzun gümüş şeritleriyle iki kat
daha kıskırtıcı hale gelmiş muhteşem göğsüne bir kurşun
yedi ve kolu bir taşla kırıldı ise de, bütün bunlar, onun
barikatı kaldırarak coşku içindeki askerlerinin başında
Madeleine'e kadar yürümesine engel olamadı. Orada,
ayaklanan Paris'ten üstü açık bir arabayla kaçmakta olan
iki kadın, o tarihte Madeleine Kilisesi henüz yapım halin-
de olduğundan, etraftaki taş blokları arasında uzanmış,
kan revan içindeki yaralı muhafız subayını görünce, ara-
baya onu da alarak kendisini Ragusa mareşalinin bulun-
duğu Gros-Caillou'ya bıraktılar. Yüzbaşı, mareşale asker-
ce şöyle dedi: "Mareşalim, belki de iki saatlik ömrüm kal-
dı ama bu iki saat için beni nereye isterseniz oraya gönde-
rin!" Ne var ki, yanılıyordu... İki saatten uzun olmuştu
ömrü. Göğsünü delip geçen kurşun onu öldürmemişti.
Bu olaydan neredeyse on beş yıl sonra kendisini tanıdı-
ğımda, yarası kapanmadıkça içki içmesini şiddetle yasak-
layan doktorunu ve tıbbı alaya alarak, mutlak bir ölüm-

den ancak Bordeaux şarabı içmesi sayesinde kurtulduğunu iddia etmekteydi.

İçti mi de ne içiyordu ama! Çünkü sapına kadar bir *dandy* olduğundan, her şeyde olduğu gibi içmesi de *dandy*'liğe yaraşır biçimdeydi... Bir Polonyalı gibi içiyordu. Bohemya kristalinden yaptırttığı ve Tanrı şahidim olsun, bir şişe Bordeaux'yu olduğu gibi alan muhteşem kadehini bir dikişte bitiriyordu! Hatta içtikten sonra, her şeyi bu boyutlarda yaptığını eklemekten de geri kalmıyordu ve bu da gerçektir! Ama, gücün her şekliyle günden güne azaldığı bir dönemde, bunda böbürlenecek ne var diye düşünülebilir. Bassompierre¹ gibiydi ve şaraba onun kadar dayanıklıydı. O Bohemya kadehiyle on iki kadehi peş peşe kafaya diktğini gördüm, bana mısın demedi! Kendisini, mazbut insanların "sefahat âlemi" olduğunu düşünecekleri şu yemeklerde de sık sık görmüşümdür; kadehleri art arda kafaya diktikten sonra bile askerlere özgü hafif bir zarafetle, askerlikteki kepe ponpon takma hareketini taklit ederek "*kafası bir parça iyi olmak*" dediği o çakırkeyif olma sınırını asla aşmamıştır. Az sonraki hikâyeye ilgisiz bakımından, onun ne biçim bir adam olduğunu size iyice anlatmak istediğime göre, XVI. yüzyılın renkli diliyle, bir XIX. yüzyıl ehlikeyfi denilebilecek bu adamın, her an hazır yedi metresi olduğunu bildiğimi neden söylemeyeyim? Onlara şiirsel bir ifadeyle "lirim yedi teli" adını takmıştı, tabii ben, insanın kendi ahlaksızlıklarından bu şekilde müzikal ve hoppaca söz etmesini hiç doğru bulmuyorum! Ama ne yaparsınız? Yüzbaşı Brassard, tamamen size anlatmak şerefine nail olduğum gibi bir adam olmasaydı, hikâyem pek o kadar merak uyandırmazdı ve herhalde ben de size onu anlatmayı aklımdan bile geçirmezdim.

1. François de Bassompierre (1597-1646): Fransız mareşali. (Ç.N.)

Şurası açık ki, Rueil Şatosu kavşağında *** posta arabasına binerken, kendisini orada görmeyi hiç beklemiyordum. Görüşmeyeli çok uzun zaman olmuştu ve bizim dönemizden olan ama dönemimizin insanlarından da bir hayli farklı duran biriyle birkaç saat geçireceğimi düşünerek onunla karşılaştığıma çok sevinmiştim. I. François'ın zırhına bürünebilecek ve o zırhın içinde bile Krallık Muhafız Kıtası'nın o zarif mavi frakı içindeki kadar rahat hareket edebilecek biri olan Brassard vikontu, ne görünüşü ne de ölçüleriyle şimdinin benim, diyen gençlerine benzemekteydi. Muhteşem bir zarafete sahip ve nice zaman ışıldamış olan bu batan güneşin yanında, şimdilerde ufakta yükselen şu küçücük moda hilallerin alayı da pek solgun ve cılız kalırdı! Yüzü onunki kadar ideal ve profili onunki kadar Yunanlı olmasa da, cüssesiyle andırdığı Çar Nikola'nın yakışıklılığına sahipti; akıl sır ermez bir düzenleme... ya da süslenme sırrı sayesinde saçları gibi siyah kalmış kısa bir sakalı vardı ve bu sakal, canlı ve erkeksi bir renge sahip yanaklarını ta yukarılara kadar kaplamaktaydı. Tüylü humbaracı beresinin, tıpkı miğfer gibi saçları döküp tepesini biraz açarak daha geniş ve daha mağrur kıldığı son derece soylu alınının –bombe- li, hiç kırışksız, bir kadın kolu gibi bembeyaz bir alın- altında Brassard vikontu, iyice çukura gömülmüş, çok koyu mavi ama derinliklerinde pırıl pırıl parlayan ve yontulmuş birer safir gibi duran iki pırıltılı göz gizler gibiydi! Bu gözler bakmak zahmetine girmiyor, delip geçiyorlardı. El sıkıştık ve sohbete koyulduk. Yüzbaşı Brassard, bir komutuyla bütün bir Champs-de-Mars'ı¹ dolduracakmış gibi çıkan gür bir sesle tane tane konuşuyordu. Dediğim gibi, çocukluğu İngiltere'de geçtiğinden, belki

1. Champs-de-Mars: Paris'te eskiden askerî manevra ve geçit törenlerinin yapıldığı alan. (Ç.N.)

de İngilizce düşünüyordu; ama aslında hiç de sıkıcı olmayan bu yavaşlık söylediklerine, hatta şakalarına bambaşka bir hava veriyordu; yüzbaşı şakayı çok seviyordu, hatta bunda biraz ileri gitmekten de hoşlanıyordu. Sivri dilli dedikleri cinstendi. F. kontesi, dul kaldığından beri siyah, menekşe ve beyazdan başka renk kullanmayan o dul dilber, “Yüzbaşı Brassard hep *fazla ileri* gitmiştir,” dedi. Dostluğu arada bir kötü bulunamayacak kadar iyi bulunmuş olmalıydı. Ama dostluğunuz gerçekten kötüyse, Saint-Germain semtinde her şeyden vazgeçebileceğini siz de iyi bilirsiniz!

Arabada sohbetin en iyi taraflarından biri de, insanların birbirlerine söyleyecek şeyleri kalmadığında kesilebilmesidir, üstelik bu kimseyi sıkıntıya sokmadan oluverir. Bir salonda bu rahatlığa sahip olamazsınız. Nezaket gereği konuşmayı sürdürmek zorunda kalırsınız ve çoğu zaman bu masum ikiyüzlülüğünüz, doğuştan sessiz bile olsalar (böyleleri var), aptalların birkaç çift laf etmek ve şirin görünmek uğruna didinip yırtındıkları bu sohbetlerin boşluğu ve can sıkıcılığıyla cezasını bulur. Toplu taşıma araçlarında, herkes hem kendi evinde hem de başkasının evinde gibidir, istendiği an, kabalık etmiş olmadan sessizliğe bürünüp konuşmaktan vazgeçerek hayallere dalabilirsiniz. Ne çare ki, yaşamdaki rastlantılar korkunç yavandır, eskiden (şimdiden eski oldu çünkü) yirmi kez arabaya –bugün trene bindiğimiz gibi– binerdiniz de bir kez bile ilginç ve hoşsohbet birine rastlayamazdınız... Brassard vikontu benimle önce; yoldaki kazalardan, dışarıdaki manzaranın ayrıntılarından ve eski günlerde karşılaştığımız çevrelerle ilgili bir-iki anıdan söz açtı, daha sonra akşam oldu ve ikimiz de günbatımının sessizliğine çekildik. Sonbaharda gökten adeta bir şimşek hızıyla –o kadar çabuk iner ki!– inen gecenin serinliği bizi yakaladı ve şakaklarımızla, yolcunun başyastığı olan sert bir köşe

Şeytani Öyküler, 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransız edebiyatında büyük tartışmalara yol açan sıra dışı yazar Barbey d'Aureville'nin skandal yaratan altı öyküsünden oluşur. Daha basılmadan "büyük bir merak ve şaşkınlık uyandıracığı, hatta insanları incitme başarısına ulaşacağı" söylenen öyküler düşünüldüğünden çok daha fazla tepki alır. "Toplum ahlakına ve genel adaba aykırı davranmak"la suçlanan d'Aureville, eserinin amacının erdemsizliğin iğrençliğini göstererek insanları ahlaka davet etmek olduğunu; eserinde çizdiği kötülüğün ise iyilikle karıştırılmaması gerektiğini, herkeste korku ve dehşet uyandırması için özellikle daha çarpıcı bir renk verdiğini açıklamak zorunda kalır.

Dönemin toplumsal, siyasi ve ahlaki yapısını eleştiren d'Aureville, her ne kadar kendini "Hıristiyan ahlakçı" olarak tanımlasa da, bir yandan da Byron ve Baudelaire'den çok etkilenmiştir ve belli bir yoğunluğa ulaşan tutku ve günahı bazı ruhlar için bir çeşit erdem olarak görür.

#dünyaklasikleri #fransızklasikleri #skandal #tutku #günah #erdem

Kapak resmi: Egon Schiele

ISBN 978-975-07-4312-2

9 789750 743122